

EDIKTUM ALAPÍTVÁNY

**INTEGRÁCIÓS
MÓDSZERTAN**

**IDEGENAJKÚ GYEREKEK
TANÍTÁSÁHOZ**

**A GYEREKEK SIKERES NYELVI
BEILLESZKEDÉSÉNEK A
MEGSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN**

AMIT ÉRTENÜNK KELL

Az ideérkező külföldi diákok mindannyian belekerülnek a kulturális sokk örvényeibe.

Attól függően, ki milyen távolról, milyen szociokulturális háttérből, milyen lelki felkészítéssel, támogatással, életkorral, egyedülálló vagy együttélő szülővel, egyéb környezeti tényezővel bír, tud megküzdeni a rá törő problémákkal.

Egyfelől örülhet, amiért egy új országba érkezett. Másfelől gyászolni fogja otthon hagyott szeretteit, környezetét, játékait, lakását, kutyusát, barátait. Szembesülni fog a sor teljesen más követelménnyel, az iskolatársak anyanyelvének, az iskola hivatalos nyelvének teljes ismeretlenségével, az elvárások, a szokások furcsaságaival, amit nem fog érteni.

Mások az arcok, az arcvonások, sokszor sokkal hevesebben gesztikulálunk mint ők. Tapasztalataink alapján megkockáztatjuk, hogy sok gyerek a sokk miatt az első hónapokban azért nem tud utánzással tanulni, mert nem mer igazán ránk nézni, hiszen nem tudja, mire hogyan reagálunk, neki hogyan kell reagálni.

E két folyamat fogja végigkísérni őt a beilleszkedés hosszú útján, mely fenti egyéb tényezők függvényében fog tartani 3-4 hónaptól akár 3 évig is. A gyászfolyamat és az új környezetbe való beilleszkedés problémái fogják törékeny pici lelkét nyomni. És ha mindez nem elég, mi, felnőttek is ránehezedünk, hiszen nem értjük, hogy a fenébe nem tud három hónap alatt két szót kibökní, hogy a fenébe nem képes utánozni a társait, és úgy ismételní a mondókáinkat, verseinket, akármit. A felnőttek alatt nem csak a pedagógus kollégák, hanem a szülők is értendők. Ők általában valamilyen formában még inkább hajszołni fogják a gyereket, mert ők is azt hiszik a csodasztorikból, hogy a három hónap alatt történő nyelvészajátítás az alap, és amelyik gyereknél ez tovább tart, ott már súlyos gondok vannak. Azt az alapvető problémát figyelmen kívül hagyják (és sajnos sokan mi, kollégák is átsiklunk a tény felett), hogy egy nyelvet sem lehet az adott életkornak megfelelően három hónap, de még három év alatt sem elsajátítani, hacsak nem három éves gyermekről beszélünk. A társuló tudásanyag, a szaknyelv, a gondolkodási képességek, a rendezés, rendszerezés képessége mind-mind évek alatt alakul ki bennünk. NEM lehet elvárni, hogy három év alatt oda fejlődjön egy akárhány éves gyerek, ahogyan a szintén akárhány éves magyar gyermektársai, mert nemcsak hogy új nyelvként tanulja az itteni kultúrát, tananyagot, szokásokat, de még otthon is másik nyelvi környezetben van.

A HELYZET

EGY KIS MATEK

Egy egyszerű matematikai példával élve: egy 8 éves gyermek életében, ha csak napi 12 óra ébrenléttel és nyelvi környezettel számolunk, 35.040 órát hallgatott és használt magyar nyelvet. Ugyanez az idegenajkú gyermek, ha négy éve érkezett hazánkba, és naponta 8 órát tölt a mi környezetünkben, 11.680 órát, körülbelül azonos kollégájának harmadát. Természetesen a tudatos tanulás képessége sokat segíthet az állapot javulásában, de még mindig igen messze van a többiekétől.

EZZEL SZEMBEN

Mi biztosan azt fogjuk elvárni imént említett 8 éves gyermektől, hogy ha már itt töltött ennyi sok évet, és együtt ovizott a magyar gyerekekkel, akkor bizony tegye, értse, teljesítse ugyanúgy a feladatokat, mint a mi gyerekünk.

Nincs vele délután magyarul beszélő anyukája, mert feltehetően anyuka sem beszél magyarul, és a mi otthonról átadható általános műveltségünket sem tudja magába szívni, mert az ideérkezők sem ismerik a mi tradícióinkat, szokásainkat, nyelvi fordulatainkat, humorunkat.

HOGYAN SEGÍTÜNK? 2.

- Elfogadjuk, hogy milyen lelki állapotban vannak.
- Segítjük őket megtanulni utánzással tanulni. Sokan nem képesek rá, amikor megérkeznek.
- Észrevesszük, ha nem képesek utánzással bekapcsolódni.
- Fizikai segítségnyújtással segítjük az utánzással való tanulást: amikor kézmozdulatokkal tanulunk pl. mondókát vagy verset, nyugodtan fogjuk meg finoman a kezét, és segítsünk neki a mozdulatok elsajátításában.
- Figyeljük a pontos kiejtést. Amikor már kissé csillapodtak az érzései, néhány hete itt van közöttünk, figyeljük a kiejtett hangjait, a mondókázásnál, dalolásnál visszaismételt szövegeit. Ugyanúgy, mint a mi gyerekeink: ha nem képesek helyesen kiejteni egy szót, valószínűleg nem lesznek képesek helyesen leírni sem.
- A toldalékolásunk miatt minden egyes új toldalékolt szónál, legyen a fogalmi jelentéstartalma ugyanaz (asztal-asztalt), figyeljünk arra, hogy kihangsúlyozzuk a fogalmi tartalmat (asztal), mert az ő fülével, főleg az első évben másik szónak értelmezheti azt az utolsó hang változása miatt.

HOGYAN SEGÍTÜNK? 2.

- Amikor azt hisszük, mindent ért, mindent tud, tegyük föl magunknak a fenti matematikai példában fölített kérdést: biztosan tudhatja az összes dolgot, amit a mi gyerekeink az itt eltöltött tanulási idejével? Lehetséges-e, hogy az egyes árnyalatbeli különbségeket nem fedezi föl?
- Lehetséges-e, hogy a hasonlóan írt, hasonlóan mondott, de különböző jelentésű szavakat azonos jelentésűnek véli, mert mondjuk nem helyesen képezi a hangokat, és nagyon hasonlóan érzékeli? IGEN. (Olvas=orvos, fizet=füzet stb.)
- A zöngés-zöngétlen mássalhangzók közötti különbséget sem mindig hallják meg.
- Az összeolvadásokat nem mindig tudják kisilabizálni.
- A hosszú-rövid magánhangzók közötti különbséget nem tartják fontosnak, hiszen az ő nyelvükben talán nincs olyan.
- Az r hangot ki tudják mondani, ha d-l-d-l-d-l gyakorlással gyakorolják otthon. Figyelni kell a későbbiekben arra, hogy az indító d-hangot lekoptassák a beszéd közben.

A KÖZÖSSÉG EREJE

Sokszor beszélgetünk más intézmények kollégáival és szülőivel, és rendszerint rá kell döbbernünk arra, hogy az elfogadás és befogadás, mint fogalmak, csak kommunikáció szinten jelennek meg az oktatási intézményeink életében. Módszertanunk második legfontosabb tétele az elfogadás. Elfogadni a gyerek háttérét, ittlétét, a fáradtságot, amit számunkra jelenthet.

Miért kell elfogadni?

Azért, mert minket is elfogadnak, ezért tartozunk a közösségnek annyival, hogy mi is elfogadunk. Nagyon egyszerű a képlet, és most maradjunk a gyermekek szintjén, de egy kis lelki tükrözés után magunk és érezhetjük a valóságtartalmát.

KÖZÖSSÉGBEN KÖNNYEBB TANULNI

1. ha megpróbálunk elfogadni valakit, akkor az nagy valószínűséggel sokkal nyugodtabban fog majd hozzánk is, és másokhoz is állni, mert nem kell folyamatosan azon töprengenie, vajon milyen magatartásformák váltanak ki a társaiból pozitív válaszokat. Amennyiben nincsenek a közösséget zavaró szokásai, és tud csöndben ülni az órán, próbáljuk meg elfogadni, hogy ott van, és nem változtathatunk az ottlétén. Egyrészt azért, mert gyermek, akinek az oktatására feleltünk a diplománk átvételekor, másrészt azért, mert az iskolánk befogadta (a háttere miatt, a fenntartó miatt, a fejkvóta miatt stb.). Egyszerűbb a pozitív megoldásokat keresni, mint folyamatosan bosszúból, ellenszenvből, haragból és nemakarásból elkövetett pedagógiai baklövések következményeitől szenvedni. (Természetesen ha a gyermek folyamatosan a közösség rovására cselekszik, tanulási vagy egyéb képességzavarra gyanakszunk, akkor másik közvetítő vagy segítő bevonása is szükségessé válhat.)

2. lépünk tovább, és változtassuk a közösségünk aktív, tenni akaró tagjává: kérjünk egyszerű szívességeket tőle, játsszunk vele, és dicsérjük meg. Ekkor még jobban akarni fog tenni.

3. próbáljunk metakommunikációs eszköztárunkkal mindent elkövetni, hogy a gyermek megértse, amit szeretnénk tőle.

KÖZÖSSÉGBEN TANULNI 2.

4. válasszunk mellé mentordiákat, aki leül mellé, és segíti őt a másolásban, párbeszédben, szükséges tolmácsolásban (amennyire rá tud hangolódni társára), tanárokkal való kommunikációban. Váltogassuk a mentortársakat két-három hetente, hogy mindenki megismerhesse az újonnan érkezettet, és átélhesse, miken megy keresztül a maga nehézségeivel.

Ezek a gyerekek nagyon sokszor magányosak, és nem képesek a kapcsolat kiépítésére társaikkal. Tegyük azért, hogy a társak fogadják be őket! Olyan közös kihívások elé állítsuk az osztályt, amibe az új gyerek is bele tudja magát tenni, mert nem igényelnek különösebb nyelvi képességeket. (Iskolaszintű sorversenyek, koncertek, ki-mit-tud, közös rajz készítése együtt megtekintett rajzfilm után, sport, futás, úszás, főzés, kártyajáték stb. Kérjenek tanácsot a helyi fejlesztő kollégától, nagyon sok ötletet fog tudni mondani nyelvileg akadályozott gyerekekkel való játékokról.)

PROBLÉMA

Akkor van gond, amikor a gyermeki közösség eltérő hátterek miatt nem tudja az újonnan érkezőket befogadni. Ez a nem befogadó közeg tönkre fogja tenni az újonnan érkezett gyermek akármilyen motivációját arra, hogy beilleszkedjen, és a társai kedvéért kinyissa a száját magyarul.

**CSAK ŐSZINTE,
VERSENYEZTETÉS- ÉS
BŰNBAKKÉPZÉS-MENTES
KÖRNYEZETBEN FOGNAK
TUDNI GYORSAN
BEÉPÜLNI A
KÖZÖSSÉGBE, ÍGY A
KOLLÉGÁKNAK NAGYON
ERŐS ÖNMEGFIGYELŐ ÉS
ÖNJAVÍTÓ
KÉPESSÉGEKKEL KELL
RENDELKEZNIÜK.**

MEGOLDÁS

A helyes pályát igen egyszerű megtalálni: minden pillanatunkat velük kell töltenünk, amit az isiben vagy oviban töltünk. Jó. Mosdóba kimehetünk. Azon kívül viszont sajnós vagy nem sajnós, nagyon oda kell figyelni a gyerekek viselkedésére. Főleg kapcsolatunk első hónapjaiban, új gyermek érkezésekor megint jó néhány hónapig. Folyamatosan monitorozni kell a gyerekeket, játszani velük, beszélgetni, együtt lenni velük. Mint egy család. Csak ez a légkör fogja megsegíteni a gyereket abban, hogy otthon hajlandó legyen elővenni a könyveket, a feladatlapokat egyedül is, ne csak a mellé kirendelt korrepetáló kolléga kedvéért.

Ez nehéz. Viszont többek között azért lettünk gyermek-pedagógusok és nem felnőtt oktatók, hogy a társadalmunknak és a gyermekeknek boldog jövőt adjunk a kezébe. Amihez elengedhetetlen, illetve fontosabb a befogadás, mint a lexikális anyagok bifláztatása. Sokan mondhatják most erre kollégák, hogy magánélet is létezik, adminisztráció, felkészülés. Valóban: magánélet van az iskolán/óvodán kívül, adminisztrációra van külön időkeret, amit erre fordíthatnak, a felkészülésre szintén. Meg kell értenünk, ha kezdetben nem áldozzuk be az összes időnk: amit a teremben és szünetben is eltöltünk a gyerekekkel, és nem csak rájuk figyelünk, akkor ők (is) boldogtalanok lesznek. És figyelmetlenek, és rosszak, és utálatosak, és verekedősek, és jön a bullying., (akkor is jön, amikor ott vagyunk, csak akkor lesz esélyünk orvosolni és megszüntetni), a kirekesztés, a tanulni nemakarás, rossz jegyek, gond a szülőkkal stb. Mindannyian tudjuk.

Mindenhol ott kell lenni az elején.

Játékkal, drámajátékkal, játékkal, beszélgetéssel, és példamutatással. Figyelni a párbeszédre, és az elutasítás legkisebb jelére lépni kell.

Nem fog menni, ha a gyerekek megsejtik bennünk a kirekesztésre való hajlamot. Akármennyire pozitívan is próbáljuk palástolni.

A NYELVI FEJLŐDÉST SEGÍTŐ FELADATOK, FELADATLAPOK, IRODALOM STB.

FONTOS:

A legideálisabb az lenne, ha az ideérkező gyermekek egy-két évig csak és kizárólag a magyar, mint idegen nyelvet tanulná. Tudjuk, hogy erre jelen jogszabályi környezetben nincsen lehetőség, sem kapacitás. Nekünk magunknak kell megoldani ezt a feladatot.

FELADATÖTLETEK 1.

- Az alapok letételéhez javasoljuk a JÁTÉKHÁZ OLVASÓKÖNYVet: a főnevek és igék alaptoldalékolásai, kérdőszavak, magyar nyelvi logika alapfelépítése mind megtalálható benne. Kiegészítésként muszáj leszünk a kézzel illusztrált könyvet internetről letöltött képekkel segíteni, mert a reszelő, eke, stb. főként mesterségekhez és mezőgazdasághoz igazított szókinccset csak képekkel fogjuk tudni megmagyarázni nekik.
- Javasoljuk a MAGYARORA.COM csapata által összeállított feladatsorokat, nehézségi fokok szerint csoportosítva. Egy-két feladatlappal nagyon jól meg lehet színesíteni a hétköznapi házikat és feladatokat.
- Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, egyéb, kézmozdulatokkal könnyen illusztrálható és kísérhető VERSeinek MEMORIZÁLÁSa megkönnyíti a szószerkezetek, nyelvtani szerkezetek, formák fejükbe illeszkedését, és később könnyebb felidézését.
- DALOK!!! Iszonyatosan fontosak, és egy-egy dallamvilág nagyon könnyen utat talál bárki szívéhez. Ha metált szeret, akkor metált, ha popot, akkor popot. Hallgasson, nézegessen karaoke-verzióban, olvassa a szövegét, akarja megérteni a jelentését. Bemásznak az ember fejébe.

FELADATÖTLETEK 2.

- Labdás játékok, amik folyamatosan ismételnék egy kérdést, egy választ. Többnyire idegennyelv tanításánál alkalmazzuk, de kiválóan alkalmas bármilyen egyéb, rövidebb tudásanyag rögzítésére is. (Körben állunk. Aki dobja a labdát, fölteszi a kérdést, aki elkapja, válaszol. Továbbdobja stb.)
- Akármennyire furcsán is hangzik, a történelmünket, szokásainkat, legendáinkat érdemes volna a saját nyelvén megismertetni vele. Ebben nagyon nagy segítségre van Wikipédia, mert sok szócikket lefordítottak már rengeteg nyelvre. A gyerek kora szerint (kb. 14 éves koráig) kérjük a szülőket a részvételre, hogy ők mutassák be a tartalmakat! (Egyrészt az onlajn veszélyek miatt, másrészt nekik is segítséget kell nyújtanunk az itteni lét megismerésében, megszokásában.)
- A könnyített szépirodalom, amelyet korosztályra bontva találhatunk meg kiadóinknál. Sikerélményt is okoznak, közelebb viszik a gyereket a mi céljainkhoz is: ismerjék meg az irodalmi alkotásokat. Egyelőre a maguk nyelvi szintjén.

EGYÉB SEGÍTŐ FOGLALKOZÁSOK,

amelyekre nemcsak fejlesztő, de pihentető hatásuk miatt is égető szükség van:

- **Ússzanak!** Megbízható, gyermekbarát úszó oktató nagyon sokat tud tenni az idegrendszeri fejlődésért. Az úszásnemek (mindegyik) gyakorlása kellőképpen trenírozza az idegrendszert, és megkönnyíti az új ismeretek befogadását.
- **Zenéljenek!** A zenetanulás nálunk még nagyon kedvezményes áron történik, és a zene, a különböző ingerek egyéb ingerekké alakítása, dekódolása szintén könnyíteni fogja a tanulást.
- A **szépművészet** is segítség lesz az önkifejezésben, az önegyensúly megtalálásában.

CSAK HOSSZÚ IDŐ UTÁN LESZNEK KÉPESEK ÉRDEMBEN IS BEKAPCSOLÓDNI A TANANYAGBA. AZ ELSŐ ÉVBEN a magyar nyelvi tantárgyakból JÓFORMÁN TELJESEN KÜLÖN KELL ŐKET DIFFERENCIÁLNI A TÖBBI GYEREKTŐL, AMI PLUSZ UTÁNAJÁRÁST ÉS FELKÉSZÜLÉST IGÉNYEL. HA VAN KÖZVETÍTŐ NYELV, AZ MEGKÖNNYÍTHETI A TANULÁST, DE NINCS MINDIG RÁ LEHETŐSÉG, IDŐ ÉS SZÜKSÉG. AZ OKOS TÁBLA, A TEREM ONLINE JELENLÉTE MINDIG ELŐ TUDJA HÍVNI GUGLIT, A BARÁTOT, AKI SOK MINDENT MEG TUD MUTATNI A GYEREKNEK. (MÉRTÉKKEL ALKALMAZZUK, NEM MEHET AZ ÓRA ROVÁSÁRA!)

SZUMMA

Egy szó, mint száz. Bocsánat:

kettő: nagyon nehéz.

Mindenkitől erős

lélekjelenlétet igényel. Az

intézményvezetőnek is ott

szükséges lennie, mint nyáját

terelgető juhásznak.

Bátorítással, példamutatással,

továbbképzéssel,

érzékenyítéssel,

pszichológussal. Önképzési

lehetőségekkel, sorstársi

közösséggel, létező kollegális,

és nem utolsósorban elfogadó

közösséggel.

A későbbiek folyamán

szeretnénk külsős

kollégáinkkal együtt tovább

bővíteni a fenti listát, hogy

az egész ország

tapasztalatait összesítve,

mindenki számára teljes

lehessen. Az

info@ediktum.hu címre

várjuk szeretettel a

megfigyeléseket,

eredményeket, ötleteket. A

konkrét feladatötletek

gyűjteményét a

későbbiekben tesszük közzé

Dolgozzunk együtt

magunkért és a gyerekekért!